

UTJECAJ ANIMIRANIH FILMOVA NA DJECU PREDŠKOLSKE DOBI

Vižentin, Anja

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:277429>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-18**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

ANJA VIŽENTIN

UTJECAJ ANIMIRANIH FILMOVA NA DJECU PREDŠKOLSKE DOBI

Završni rad

Pula, rujan, 2022. god.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

ANJA VIŽENTIN

UTJECAJ ANIMIRANIH FILMOVA NA DJECU PREDŠKOLSKE DOBI

Završni rad

JMBAG: 0303084183, izvanredni student

Studijski smjer: Rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Predmet: Sociologija odgoja i obrazovanja

Znanstveno područje: Društvene znanosti

Znanstveno polje: Sociologija

Znanstvena grana: Posebne sociologije

Mentor: prof. dr. sc. Fulvio Šuran

Pula, rujan, 2022. god.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana ANJA VIŽENTIN, kandidat za prvostupnika RANOG I PREDŠKOLSKOG ODGOJA I OBRAZOVANJA ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

U Puli, rujan 2022. godine

IZJAVA
o korištenju autorskog djela

Ja, ANJA VIŽENTIN dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom UTJECAJ ANIMIRANIH FILMOVA NA DJECU PREDŠKOLSKE DOBI koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, rujan, 2022. godine

Potpis

SADRŽAJ

UVOD	6
1. DIJETE I MEDIJI	7
2. ANIMIRANI FILM.....	8
3. DIJETE I ANIMIRANI FILM KROZ MEDIJE	9
4. POZITIVNI I NEGATIVNI UTJECAJI ANIMIRANIH FILMOVA	11
5. PRIMJERI POZITIVNIH UTJECAJA.....	12
6. PRIMJERI NEGATIVNIG UTJECAJA.....	14
6.1. SUBLIMINALNE (SKRIVENE) PORUKE.....	17
6.1.1. UTJECAJ SUBLIMINALNIH PORUKA NA PODSVJEST I PONAŠANJE	20
7. WALT DISNEY I ANIMIRANI FILMOVI	21
8. „ISPIRANJE“ DJEČJEG MOZGA	24
9. PRIMJER ANIMIRANIH FILMOVA SA SNAŽNOM PORUKOM.....	26
10. ULOGA RODITELJA I ODGOJITELJA U IZBORU ANIMIRANIH FILMOVA	27
11. DJECA KAO POTROŠAČI	28
12. ZAKLJUČAK.....	30
SAŽETAK	34
SUMMARY	35

UVOD

U današnje vrijeme, mediji su vrlo dostupno i korišteno sredstvo te iz tog razloga djeca vrlo rano počinju gledati televiziju i koristiti se internetskim portalima odnosno programima koji im se na televiziji nude i koji su im lako dostupni na internetu. Od samoga rođenja djeca su izložena televizijskim sadržajima (muzika i filmovi raznih žanrova) koje gledaju roditelji, ali i raznim crtanim (animiranim) dječjim filmovima koji se pojavljuju na televiziji ili su dostupni na internetskim stranicama. Djeca su sve češće izložena televizijskim i internetskim sadržajima iz razloga da bi roditelji imali više slobodnog vremena za sebe, kućanske poslove ili jednostavno iz razloga kako bi se na neki način zaokupila djetetova pažnja, odnosno kako bi se dijete na najlakši mogući način smirilo. Mediji se danas koriste kao „Dadilje“ iz razloga što se roditelji radi posla i užurbanog načina života sve manje mogu baviti vlastitim djetetom, međutim vrlo je važno da se sa djetetom razgovara o sadržaju koji gleda na televiziji ili internetu, odnosno u medijima koji su u današnje vrijeme preuzeli proces socijalizacije. Mediji nisu sami po sebi dobri ili loši, ali imaju pozitivne strane (npr. potaknuti maštu i kreativnost, obogatiti život djece, proširiti znanje i obrazovanje, poticati toleranciju i komunikaciju...) i negativne strane (npr. mogu usporavati maštu i spontanu igru, učestala pojava nasilja, prouzrokovati neosjetljivost na tuđu bol, dovesti do propadanja moralnih vrijednosti, poticati destruktivna ponašanja, sadržavati subliminalne poruke...) odnosno mediji mogu utjecati na život djeteta u njegovim svim područjima razvoja. U daljnjem radu bit će spomenuta tema „Animirani film“ i dječja povezanost sa tom temom te ću kroz neke primjere pokušati prikazati dio pozitivnih i negativnih utjecaja animiranih filmova na djecu predškolske dobi i razloge zbog kojih moramo bit oprezni sa odabirom sadržaja kojeg ustupamo djeci.

1. DIJETE I MEDIJI

Mediji su sredstva društvenog priopćavanja odnosno sredstva pomoću kojih se ljudima šalju određene informacije i poruke, a tu spadaju: novine i drugi tisak, radijski i televizijski programi, elektroničke publikacije i ostali oblici kojima se prenose sadržaji putem slike, glasa, zvuka ili zapisa.

Sadržaji koji se prikazuju kroz medije opsjedaju odrasle i djecu otkad se probude pa sve do odlaska u krevet (spavanja). Mediji imaju svojih pozitivnih i negativnih učinaka koji mogu imati dugoročne posljedice na djecu i njihov mozak koji je u najvećem razvoju upravo u tim godinama. Ono što se istraživanjima dokazalo je to da utjecaj gledanja medija ovisi o načinu i vremenu njegova korištenja. Postoji niska, ali dosljedno negativna povezanost između ukupnog vremena provedenog pred televizorom i različitih pokazatelja školskog postignuća (Comstock, 1995; Wright i sur., 2001; Williams, Haertel, Haertel i Walberg, 1982). Međutim, umjereno gledanje televizije (jedan do dva sata dnevno) pozitivno je povezano sa školskim postignućem, dok je dugotrajnije gledanje televizije negativno povezano s uspjehom u školi (Williams i sur., 1982). Ono što dijete vidi kroz medije jest jako puno novih situacija u kojima se samo dijete još nije našlo, međutim u animiranim filmovima se nude mnoga rješenja kao i rješenja za možebitne dječje probleme.

Dijete može putem vizualne slike bolje razumjeti nečije osjećaje, a isto tako i postupke ljudi ili recimo životinja (Diklić, 1989). Vrlo bitna pojava je komunikacija roditelja i odgojitelja sa djecom o osjećajima koji se pojavljuju kod djece iz razloga što oni utječu na razvoj dječje osobne ličnosti. Upravo uz takav način postupanja možemo lakše pratiti vlastito dijete u razvoju i ponašanju te primijetiti da li pojedini mediji imaju utjecaja na promjene u njegovu ponašanju. Ono što je bitno napomenuti je to da dob djeteta ovisi i o njegovu shvaćanju sadržaja, dakle ponuđeni sadržaj neće jednako shvatiti dijete od godinu dana, tri godine ili šest godina. Američko istraživanje iz 2012. godine je pokazalo da je prosječna dob kada roditelji djeci počinju davati ekrane odnosno medije 4 mjeseca. Djeca u toj dobi nemaju sposobnost da samovoljno pitaju za gledanje ekrana, nego im je to dano (nametnuto) i stvara im se navika. Djeca do 18 mjeseci ne mogu obratiti pažnju na sadržaj televizijskog programa i učiti iz njega jer je sva njihova pažnja usmjerena na perceptivno istaknute značajke programa kao što su kretnje i zvučni efekti. (Kirkorian, Wartella i Anderson, 2008; Pempek i sur., 2010; Valkenburg i Vroone, 2004) Između 18 mjeseci i dvije i pol godine djetetova života

događa se razvojna promjena u pažnji prema sadržaju koji se nudi kroz medije. Prema nacionalnom istraživanju o tome koliko su predškolska djeca izložena malim ekranima iz 2016. i 2017. godine koje je proveo Hrabri telefon i Poliklinika za zaštitu djece grada Zagreba došlo se do saznanja kako na uzorku od 655 djece, 79% djece mlađe od dvije godine koristi ekrane, iako su preporuke Svjetske zdravstvene organizacije da u toj dobi nema uopće gledanja ekrana. Djeca predškolske dobi u prosjeku koriste male ekrane od dva do tri i pol sata dnevno, što je samo po sebi iznimno puno (više od preporučenog). Većina istraživanja otkriva kako djeca u dobi od 4 godine razumiju tek 20% sadržaja kojeg gledaju. ([Elektronički izvor] URL: <https://logoped.hr/djeca-i-ekrani-sto-nam-kazu-istrazivanja/> pristupljeno 1. rujna 2022.) Između pete i osme godine djetetova života razvija se sposobnost mogućnosti razlikovanja mašte od stvarnosti. Kognitivne i emocionalne sposobnosti te sposobnosti moralnog zaključivanja kod djece nisu dovoljno razvijene da samostalno procesiraju poruke na način koji ih štiti od negativnih efekata (Potter, 2013).

2. ANIMIRANI FILM

Crtani (animirani) film je vid filmske umjetnosti; film koji je proizveden različitim tehnikama animacije. ([Elektronički izvor] URL: https://hr.wikipedia.org/wiki/Animirani_film pristupljeno 1. rujna 2022.)

Riječ „Anima“ dolazi iz latinskog jezika te ima značenje duša odnosno život. Upravo to je ono što se događa u animiranom filmu, oživljavamo nešto što je u stvarnome životu neživo i dajemo mu dušu (npr. lutke, crteže, prirodne predmete i drugo). Kod animiranog filma su likovi i pozadina nacrtani, a što nećemo vidjeti kod dokumentarnog ili igranog filma. Danas je najpoznatiji način animacije onaj računalno napravljeni film u kojemu je potrebno 24 sličica kako bi ostvarili odnosno dobili jednu sekundu animiranog filma, to je nizanje sličica od kojih je svaka malo drugačija i na taj način se stvara iluzija kretanja. Postoji nekoliko vrsta animiranih filmova: računalna animacija, crtani film, lutkarski film i kolažni film (ovisno o tehnici kojom se oživljava). Animirani film je danas djeci vrlo dostupan preko raznih medija od kojih je najproširenija televizija, nakon koje slijedi Internet koji uz pomoć raznih uređaja (mobiteli, tableti, laptopi, kompjuteri itd.) iznosi sadržaj animiranog filma prema djeci. Upravo animirani filmovi,

ako su pomno i kvalitetno odabrani mogu poslužiti kao sredstvo motivacije, učenja i lakšeg razumijevanja svijeta oko sebe. Animirani filmovi namijenjeni djeci koriste razne boje kako bi privukli dječju pažnju, uz boje se uvijek nalazi muzika koja je najčešće vedra i lako se pamti. Filmovi sami po sebi su umjetnost iz koje možemo izvući razne pouke i poruke te se učiti medijskoj kulturi, međutim iznimno je važno da se djeci nude sadržaji koji će potaknuti djecu na pozitivna ponašanja i razvoj mišljenja i mašte.

3. DIJETE I ANIMIRANI FILM KROZ MEDIJE

Mediji su danas vrlo rašireno sredstvo putem kojih primamo najviše informacija te su djeci dostupni i olako se shvaćaju. Putem medija djeca dolaze u kontakt sa animiranim filmovima koji su bitna pojava u djetetovu životu i imaju znatan utjecaj na djetetov razvoj. Većina djece danas svoje slobodno vrijeme provodi ispred televizije ili na mobitelima/tabletima gledajući animirane filmove. Čim se probude, djeca imaju želju pogledati najdraži „crtić“ kojega znaju napamet, međutim imaju želju i dalje ga gledati. Na taj način djeca idu u „bijeg“ od stvarnosti odnosno ulaze u svijet mašte u kojem je sve moguće i koji je njima bliži od stvarnosti koju gledaju odrasle osobe i gdje su jasno postavljena pravila i zabrane. Odrasli i djeca nemaju istu viziju crtanog filma koji se emitira niti imaju isto razumijevanje filma. Kroz crtane filmove djeca vide razne mogućnosti istraživanja svijeta koji je njima nepoznat i nedostupan te pomoću filmova mogu pronaći razne odgovore na događaje iz života, također vrlo intenzivno doživljavaju priču koju gledaju i slušaju. Svijet odraslih je djeci jedna velika nepoznanica koja im je vrlo interesantna, ali teško shvatljiva. Upravo crtani filmovi su jedna poveznica koja djeci stvara mogućnost lakšeg shvaćanja svijeta odraslih. Dijete kroz crtani film može poprimiti mnoga znanja i prolaziti kroz razne avanture koje potiču maštu i znatiželju. Sadržaji u crtanim filmovima izazivaju razne dječje emocije, poneke djeca i ne razumiju ili su im teško razumljive, čak i nove. Promatranjem dijete najviše uči, a upravo mu to crtani film omogućava, daje mu jasnu vizualnu sliku putem koje će možda mnogo lakše razumjeti i samoga sebe (Mikić, 2001).

Sami animirani filmovi su kreirani na način da ima puno boja i šarenila koje se postepeno izmjenjuje, u pozadini je vesela muzika koja se lako pamti i kao rezultat toga dobivamo sadržaj koji privlači djecu i utječe na njihovo ponašanje, odluke,

postupke i razmišljanje. U ranome djetinjstvu djeca ne mogu razlikovati stvarnost i fikciju, što može, ali i ne mora stvarati probleme u ponašanju djece, a animirani filmovi olakšavaju proces jer se baziraju na fantastičan svijet u kojem je sve moguće. Vještine koje su potrebne da bi dijete shvatilo sadržaj priče koju gleda kroz medije, razvijaju se oko djetetove druge godine i tek tada dijete prati ponašanje likova i kroz likove prepoznaje sebe ili druge što je pokretač za zainteresiranost za određeni animirani film. Na ovaj način dijete budi osjećaj identiteta, identificira se sa likovima te se počinje mentalno razvijati. Česta, čak i neizbježna pojava je da dijete ponavlja odnosno gleda isti crtani film, što je dobro iz razloga što poboljšava razvoj pamćenja i memorije. Što više puta je djetetu nešto ponovljeno, dijete to lakše pamti. Ponavljanjem u djetetovoj drugoj godini života, dijete provjerava svoje sjećanje i razumijevanje radnje, ali isto tako mu to služi da mu pomogne da poveže likove, događaje i zaplete. (Velički, 2007.) Uz ponavljanje i razmišljanje, sljedeća pojava koja je važna za daljnji djetetov razvoj jest govor odnosno komunikacija. U crtanim filmovima se djeca susreću sa raznim načinima komunikacije i velikim brojem riječi što je dobro za razvoj intelektualnih i govornih sposobnosti. S obzirom da djeca najbolje usvajaju i uče kroz igru i zabavu te u najranijoj dobi upijaju najviše informacija i znanja, crtani filmovi mogu iznijeti podosta poučnog sadržaja. Međutim vrlo često u crtanim filmovima ima skrivenog, lošeg sadržaja koje djeca također usvajaju. Animirani sadržaji imaju utjecaj na iskazivanje emocija i straha, oni su u trenutku odvajanja od majke njena zamjena odnosno „most“ koji pomaže djetetu da nema osjećaj samoće. Pomoć i smirenje, odnosno toplinu i povjerenje koje djetetu pružaju roditelji, u ovom trenutku dijete pronalazi u poznatoj priči odnosno sadržaju filma. To je nužna faza kojom znamo da dijete uspijeva izgraditi osjećaj sigurnosti koje je imalo pored majke. Dakle po svemu navedenom možemo zaključiti kako su crtani filmovi neizostavan dio u procesu odrastanja djeteta i njegov bitan izvor zabave. Bitno je da se sadržaj koji se daje djeci pažljivo bira iz razloga što nisu svi crtani filmovi dobri i kvalitetni za dječji razvoj niti su svi namijenjeni djeci predškolske dobi, međutim postoji mnogo crtanih filmova koji imaju dobre poruke i doprinose djetetovu pozitivnom razvoju.

4. POZITIVNI I NEGATIVNI UTJECAJI ANIMIRANIH FILMOVA

Mediji nisu sami po sebi dobri ili loši, međutim radi se o tehnologiji koja se može koristiti na različite načine. Ako su mediji za djecu kvalitetno napravljeni tj. sadržaj koji se kroz medije prikazuju djeci su primjereni djetetovoj dobi (dokumentarni i edukativni filmovi), onda mogu biti uspješni u promicanju različitih razvojnih ciljeva. Kao neke od primjera možemo navesti ranu pismenost, postizanje društvenih promjena i promicanje dobrobiti pojedinca i društva, razumijevanje zakona, pravila i moralnih normi društva... Uz prikladno odabran i prikazan edukativan i kvalitetan sadržaj, dijete može naučiti puno o svijetu oko sebe i društveno poželjnom ponašanju. Na taj način dijete može učiti o raznim kulturama, običajima i životima raznih naroda, ali i o toleranciji i poštivanju različitosti. Uz edukativan sadržaj, dijete ćemo potaknuti da razvija sposobnost slušanja, pamćenja i razumijevanja. Animirani filmovi poput „Baltazar“-a, „Dora istražuje“, „Maša i medvjed“ i mnogi drugi uče djecu suradnji i pravom prijateljstvu, dijeljenju i empatiji, brizi, slobodi kreativnosti i osnovnim vještinama na smiješan i zabavan način. Razni sadržaji omogućuju djeci da nauče nešto korisno i novo te da poznate stvari shvate na drugačiji i zanimljiviji način odnosno da prošire znanja o već poznatoj temi. Kroz medije, djeca stječu nove kompetencije i postaju medijski pismeniji. Nažalost sadržaji medija uz pozitivne strane imaju i dosta negativnih utjecaja na dječje ponašanje na što treba posebno obratiti pozornost te pokušati spriječiti da dijete padne pod utjecaj takvog sadržaja. Najčešće se kao negativne strane spominju manjak socijalizacije, nastalo nasilničko ponašanje, stereotipno prikazivanje ljudi, ali i pojava pretilosti kod djece predškolske dobi. Djeca nemaju pojam o vremenu na način kao što ga odrasli poimaju, samim time se podosta zainteresiraju sadržajem na televiziji ili internetu (mobitel, laptop, tablet) i previše se uvuku u taj svijet. U vremenu koje je posvećeno medijima, djeca s druge strane zapostavljaju socijalne aktivnosti odnosno razne razgovore, igru i boravak sa obitelji i vršnjacima. U medijima se pojačano prikazuju stereotipna ponašanja koje djeca vide kao normalna i očekivana ponašanja. Tako su djevojčice najčešće prikazane kao seksipilne, vođene time da im je bitan fizički izgled i ljepota te su emocionalnije od dječaka i vrlo često ovise o muškom rodu. S druge strane dječaci se prikazuju kao vođe, fizički jači i aktivniji, nasilni. Iz razloga što djeca često kopiraju scene koje su vidjela kroz medije ili jednostavno žele biti poput svog najdražeg lika iz „crtića“, animirani filmovi utječu na djecu i stvaranje njihova vlastita identiteta i stava. Nisu animirani filmovi jedini u kojima

je prikazano nasilje, ono je prisutno i u ostalim filmovima i videoigrama koje su dostupne djeci. Takav sadržaj utječe na dječje ponašanje, ali i na psihički i društveni život. Crtići poput „Ben 10“-a i „Lego Ninjago“ imaju česte scene u kojima je nasilno ponašanje i zaključak navodi na to da će pobijediti najjači lik. Scene nasilja koje su djeca vidjela, vrlo često i ponavljaju. Ako je dijete dugoročno izloženo ovakvom sadržaju, to može izazvati pojavu depresije ili anksioznosti kod djeteta. Djeca nisu sama kriva jer ona ne mogu utjecati na sadržaj koji im se nudi, ali roditelji i odgajatelji mogu birati sadržaj koji će prikazivati pred djecom. Djeca se poistovjećuju s animiranim junacima i žele činiti isto što i oni, bez obzira koliko to bilo loše. ([Elektronički izvor] URL: <https://vrtic-cetiririjeke.hr/media/attachments/2021/10/11/utjecaj-crtanih-filmova-na-djecu-i-preporuke-za-roditelje.pdf> pristupljeno 1. rujna 2022.) Razlog sve većeg problema u ponašanju djece je to što djeca uče po modelu-oponašajući, kojom prilikom oponašaju nasilje koje se prikazuje u animiranim filmovima i s vremenom djetetu postaje normalno.

5. PRIMJERI POZITIVNIH UTJECAJA

Postoji jako puno animiranih filmova koji imaju pozitivne utjecaje na djecu, međutim na temelju gore navedenih pozitivnih utjecaja, izdvojiti ću samo nekoliko primjera. Takvi filmovi dolaze iz raznih zemalja, ali svi imaju istu zamisao, a to je zainteresirati dječji um, razvijati maštu i izražavanje. Pozitivni utjecaji kroz svoj sadržaj potiču društveno poželjna ponašanja poput pomaganja drugima, dijeljenja s drugima te suradnje. Kod djece se isto tako može izraziti simpatija ili suosjećanje s drugom osobom ili ipak altruizam koji je dragovoljno ponašanje koje donosi dobrobit drugome i nije vezano uz očekivanje izvanjske nagrade. (Jurčić, 2013.) Kao prvi od primjera koji ima pozitivno djelovanje na djecu predškolske dobi navela bi animiranu seriju „Peppa pig“ odnosno na hrvatskom prijevodu „Praščić Peppa“. To je britanska nagrađivana animirana serija koja prikazuje svakodnevne obiteljske poteškoće te probleme pri odrastanju i komunikaciji s vršnjacima, odnosno prati brojne avanture, nezgode i prijateljstva likova. Kroz ovaj animirani film djeca mogu naučiti kako riješiti brojne psihološke probleme svakodnevnoga života, ali i kako razumjeti nova iskustva i emocije sa kojima bi se mogli susretati kroz odrastanje. Drugi primjer koji bi navela je crtana serija „Timmy

Time“ odnosno na hrvatskom prijevodu „Vrijeme je za Timmyja“. To je crtana serija edukativnog karaktera koja kroz crtani lik malog janjeta imenom „Timmy“ djecu uči lijepom ponašanju i korisnim životnim lekcijama. Timmy je jedino janje u svom stadu koje je naučeno da uvijek bude po njegovu i da ne mora misliti o osjećajima drugih niti da mora dijeliti išta s drugima, međutim on kreće u vrtić i prisiljen je naučiti kako se lijepo ponašati i kako živjeti u zajednici sa drugim i drugačijim životinjama. Timmy svojim dolaskom u vrtić započinje životno putovanje puno novih događaja i likova uz koje će morati naučiti brinuti i o tuđim željama koje nisu uvijek identične njegovim željama, te će učiti uz vodstvo i zabavu kako ostati na „pravome putu“. Ova crtana serija je povezana uz dječji odlazak u vrtić kojom prilikom se djeca upoznaju sa novom okolinom i ljudima, socijaliziraju se i uče kako funkcionirati u novim životnim situacijama (poistovjećuju se sa likovima iz „crtića“) te se pripremaju na daljnje životno putovanje i to novo iskustvo. Nadalje jedan od najgledanijih i dobro ocjenjivanih animiranih filmova je „Dora istražuje“. Navedeni animirani film prikazuje djevojčicu Doru koja kroz razne pustolovine u džungli, prašumi i plaži prelazi zapreke i dolazi do ciljeva. Dora se koristi engleskim i španjolskim jezikom kako bi komunicirala s prijateljima kroz pustolovine, a ono što je bitno za ovaj animirani film je to da potiče djecu da ponavljaju riječi za glavnim likom i da djeca svojom logikom odgonetnu kako riješiti određenu situaciju u kojoj je Dora zapela. Dakle kroz ovaj animirani film djeca razvijaju govor te se potiče djecu na razvoj mišljenja i zaključivanja. Još jedan primjer animiranog filma koji potiče djecu na razvoj mišljenja i zaključivanja je „Bumba“, to je veseli i nestašni klaun koji zabavlja najmlađe gledatelje na način da sa svojim prijateljima izvodi razne trikove i cirkuske točke. Kroz cirkuske točke podučavaju djecu riječima i brojevima, a dobro je poznato da djeca najlakše uče kroz zabavu i igru. Kao jedan od najuspješnijeg dječjeg animiranog serijala navela bih „Profesor Baltazar“ u kojemu je glavni junak simpatični znanstvenik koji rješava probleme svojih sugrađana uz maštu i puno pozitivne energije, a sve to koristeći svoj stroj. Svaka epizoda nosi svoju poruku, a neke od njih su to da budemo bolji ljudi, prihvatimo različitosti, budemo vedri i dobri, radujemo se tuđoj sreći i mnoge druge pozitivne poruke. Mnoštvo je animiranih filmova koji imaju pozitivne utjecaje na dječje ponašanje i razmišljanje, međutim u nastavku će biti prikazani i negativni utjecaji na dječje ponašanje i razmišljanje.

6. PRIMJERI NEGATIVNIG UTJECAJA

Puno crtanih i animiranih filmova koje djeca svakodnevno gledaju i smatraju ih zanimljivima i dobrima, zapravo imaju skrivene poruke i negativan utjecaj na samo dijete. Prvi primjer koji bi izdvojila je svima dobro poznati i jedan od omiljenih animiranih filmova „Tom and Jerry“ koji je vrlo zanimljiv, međutim navedeni animirani film vrlo često prikazuje nasilje u kojem nema nikakve kazne za loše ponašanje, a takav pristup potiče agresivnost i manju toleranciju kod djece (npr. u samom sadržaju se prikazuje kako jedan lik lupa tavom ili stolicom drugog lika po glavi ili gazi po njemu te nema nikakve posljedice za takvo ponašanje). Još jedan problem koji se javlja je taj da lik koji trpi nasilje u samome filmu nema vidljivih posljedica nasilja, već se ponovno pojavljuje kao da se ništa nije dogodilo.

(Slika 1: Nasilje u animiranom filmu „Tom and Jerry.“

Izvori: <https://mystickermania.com/sticker-packs/tom-and-jerry/tom-jerry-hummer> preuzeto 2.9.2022., https://www.google.com/search?q=tom+and+jerry&sxsrf=ALiCzsapnm1qe46w04-bIChFUSbF-aIRNQ:1662154708353&source=Inms&tbn=isch&sa=X&ved=2ahUKEwiV28_niPf5AhVGw4sKHas7C-4Q_AUoAXoECAIQAw&biw=1540&bih=754&dpr=1.25#imgrc=knr5iWQuTmBAvM preuzeto 2.9.2022., <http://brainprick.com/10-life-lessons-to-learn-from-tom-and-jerry> preuzeto 2.9.2022.

Nadalje primjeri animiranih filmova u kojima je vidljivo nasilje i koji kod djece potiču razmišljanje da uvijek najjači pobjeđuje su: „Dragonball“, „Ben 10“, „Bakugan“ i slični filmovi. Djeca pokušavaju oponašati i kopirati upravo te nasilne scene koje vide na crtanim filmovima (Josephson, 1995.) što je jedan od najvećih i najrasprostranjenijih negativnih utjecaja koje ostavljaju animirani filmovi kod djece. Samo dijete se poistovjećuje s likovima iz filma i ti likovi im postaju idoli.

(Slika 2: Nasilje u animiranom filmu „Dragonball“)

Izvor:

https://www.google.com/imgres?imgurl=https%3A%2F%2Fi.ytimg.com%2Fvi%2FwcLtGbPjMVw%2Fmaxresdefault.jpg&imgrefurl=https%3A%2F%2Fwww.youtube.com%2Fwatch%3Fv%3DwcLtGbPjMVw&tbnid=SZRvYPueNHDSsM&vet=12ahUKEwjz1I_Nivf5AhXnwAIHHXOhBylQMygBegUIARDjAQ..i&docid=e6-naWdzrsUUcM&w=1280&h=720&q=dragon%20ball%20fight&ved=2ahUKEwjz1I_Nivf5AhXnwAIHHXOhBylQMygBegUIARDjAQ preuzeto 2.9.2022.

Animirani film u kojem je također nasilje prikazano na humorističan način je „Malci 2; Kako je Gru postao Gru“. U samome filmu na prvi pogled pojavljuju se Malci, simpatična, žuta stvorenja koja su zaigrana, međutim cijelo vrijeme se postavlja tema kako njihov prijatelj „Gru“ želi postati zlikovac (pojavljuje se uzdizanje zlikovaca i njihova nedjela). Kako to često biva u animiranim filmovima, svi problemi se rješavaju nasiljem. ([Elektronički izvor] URL: <https://www.medijskapismenost.hr/malci-2-animirani-film-s-puno-nasilja-prikazanog-na-humoristican-nacin/> pristupljeno 2. rujna 2022.) Samo nasilje nije jedina negativna strana ovog filma već se pojavljuju skrivene poruke poput imena „Evil 6“-skupina kod koje Gru dolazi na audiciju (to je skupina najvećih zlikovaca, a jedan od njihovih članova je časna sestra), časna sestra-član zločinačke bande i radi razne zločestoće kojom prilikom uvijek u ruci drži križ koji se u jednome trenutku pretvara u palicu za udaranje, a sama časna se na kraju pretvara u zmiju. U jednoj od scena se „Malac“ prikazuje gol, međutim nije prikazan spol te je iz tog razloga sama scena neprimjetna kao problem ili određeno nametanje.

(Slika 3: Malci 2; Kako je Gru postao Gru.)

Izvor: <https://www.gloria.hr/gl/promo/malci-2-kako-je-gru-postao-gru-15216022> preuzeto 2.9.2022.

Dokazano je da gledanje crtanih filmova u kojima dominiraju scene nasilja, jarke boje, brze izmjene ritma radnje i bučna glazbena pozadina, kod neke djece može stvoriti tjelesni i emocionalni nemir, strah ili noćne more (Glasovac, 2010).

Nasilje nije jedina negativna strana animiranih filmova, kao još jedna negativnost javlja se pojavljivanje predrasuda, što možemo vidjeti u dobro nam poznatim filmovima „Snjeguljica i sedam patuljaka“ i „Pepeljuga“. Snjeguljica se pojavljuje kao lijepa i ugađena žena te ju svi muški likovi vole. Ipak se miri sa svojom lošom sudbinom i čeka princa, kroz navedeno ponašanje može se stvoriti slika odnosno poruka kako je žena slaba i ovisna o muškarcu. Sa druge strane pojavljuje se zločesti lik, zla maćeha ružnog izgleda i potpuno suprotnog ponašanja od Snjeguljice, maćeha se bori za svoje želje i ništa je u tome ne može zaustaviti. Maćeha je glavni pokretač negativnih stvari i radi zavisti i ljubomore na ljepotu, ona se pokušava na sve načine riješiti Snjeguljice, a Snjeguljicu radi njene ljepote i dobrote ostali likovi spašavaju. Na ovaj način možemo shvatiti da su lijepe cure uvijek dobre i radi svoje ljepote će se uvijek naći netko tko će im pomoći, dok su stari ljudi zločesti i puni negative.

Drugi navedeni primjer je animirani film „Pepeljuga“ u kojem se također pojavljuje lijepa djevojka o kojoj je brigu preuzela maćeha koja ima svoje dvije kćeri i čija je jedina briga kako bogato udati svoje kćeri. Maćeha i njene kćeri su bile zločeste i pohlepne, prikazane su kao ružne i iskorištavale su Pepeljugu koja je prikazana kao lijepa i dobra, neiskvarena djevojka koja čeka princa. Poziv mladoga princa na bal da izabere buduću ženu, kod maćeha je izazvao želju da jednu od svojih kćeri bogato uda, dok je Pepeljugu zaposlila kućanskim poslovima kako se nebi pojavila na balu. Dobra vila pomogla je Pepeljugi da ipak ode na bal i zablista svom svojom ljepotom kojom je očarala princa i oni su se zaljubili na prvi pogled. Pepeljuga je svjesna da je maćeha i njene kćeri iskorištavaju, međutim ne poduzima ništa po pitanju toga i čeka svoga princa. Princu se djevojke same nude, što prikazuje podčinjavanje žena, a kao jedna od rodni razlika prikazana je scena u kojoj se miš ponudi Pepeljugi sašiti haljinu na što mu mišica odgovora da šivanje prepusti ženama. U ovom filmu možemo vidjeti kako je ljepota jedan od bitnijih čimbenika i bila je dovoljna da se princ zaljubi. S druge strane pojavljuje se lik princa koji je pasivan, ali i moćan i njegovi roditelji ga tjeraju da se oženi, ali ipak sam može odrediti svoju izabranicu.

6.1. SUBLIMINALNE (SKRIVENE) PORUKE

Jedan od problematičnijih prikazivanja negativnih strana animiranog filma je prikazivanje seksualnosti u filmu, ono što se prikazuje su povećane i izražene grudi, izražena stražnjica i sve to kao svrhu ima da djecu privlači anatomija drugoga spola. Također se kao skrivene scene pojavljuju asocijacije na sam seksualni čin, a jedan od primjera takvog animiranog filma je serijal „Pokemon“.

(Slika 4: Prikazivanje seksualnosti u animiranom filmu „Pokemon“.)

Izvori: https://www.pngitem.com/middle/hJhhmom_hot-pokemon-girls-anime-hd-png-download/
preuzeto 10.8.2022., <https://decider.com/2016/07/16/so-that-happened-pokemons-banned-episode/>
preuzeto 10.8.2022.,
https://www.reddit.com/r/funny/comments/qh74c/i_see_what_you_did_there_pokemon/ preuzeto
10.8.2022

Pokemon nije jedini serijal koji prikazuje ovakve teme, jedan od predvodnika skrivenih (subliminalnih) poruka je jedna od najvećih svjetskih medijskih i produkcijskih kuća zabavnog programa „Walt Disney“, a što ćemo vidjeti u sljedećim primjerima. Prvi od nekoliko primjera je crtani film „The Rescuers“ odnosno hrvatski prevedeno „Spasitelji“. U gore spomenutom filmu, prikazana je kako se kasnije izneslo „pogreška“ u filmu kojom prilikom je u jednoj sceni prikazana gospođa koja se presvlači pred otvorenim prozorom te su prikazane njene grudi.

(Slika 5: „The Rescuers“- skrivena poruka.)

Izvor: <https://blog.vecernji.hr/ratko-martinovic/okultni-crtani-filmovi-1-gledaju-li-vasa-djeca-skrivene-poruke-pornografije-i-sotonizma-3978> preuzeto 10.08.2022.

Sljedeći animirani film koji je prikazan djeci sa subliminalnim porukama je „Mala sirena“. U ovom filmu se na vizualu i posterima pojavljuje muški spolni organ te brojne erekcije crtanih likova.

(Slika 6: Skrивene poruke u filmu „Mala sirena“.)

Izvor: <https://blog.vecernji.hr/ratko-martinovic/okultni-crtani-filmovi-1-gledaju-li-vasa-djeca-skrivene-poruke-pornografije-i-sotonizma-3978> preuzeto 10.8.2022.

Nije Mala sirena jedini crtani film u kojemu se pojavljuje muški spolni organ kao skrivena poruka, kroz sljedeću sliku vidi se da i u dobro poznatom i djeci jednom od najdražih filmova „Mickey mouse“-u također postoje takve poruke.

(Slika 7: subliminalne poruke u animiranom filmu „Mickey mouse“.)

Izvor: <https://m.baklol.com/baks/Funny/Disney-Subliminal-Messages-209/Mickey-Mouse-2863> preuzeto 12.8.2022

I kada su u pitanju filmovi novije produkcije situacija nije pretjerano bolja. „Vrlo zapetljana priča“ (eng. 'Tangled') također se spominjao kao film u kojima je

subliminalna poruka „SEX“ na vizualima, što se dogodilo i sa animiranim filmom „Kralj lavova“ u kojem je natpis „SEX“ u jednom od kadrova.

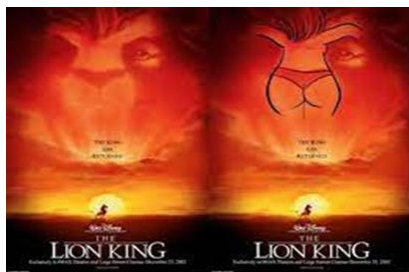
(Slika 8: Subliminalna poruka u animiranom filmu „Tangled“ i „Kralj lavova“.)

Izvor: <https://www.geeknative.com/18729/disney-hides-sex-in-tangled/> preuzeto 25.7.2022.

Nije navedena poruka jedina subliminalna poruka vezana uz film „Kralj lavova“, također se postavlja pitanje da li je na jednom od plakata za navedeni film namjerno ili slučajno prikazan obris gole ženske osobe. Jednom kada percipirate голу ženu na plakatu Kralja lavova, vrlo ćete ju teško ne primijetiti sljedeći put“ (Newbold 2013).

(Slika 9: Obris ženskog tijela kao subliminalna poruka na plakatu animiranog filma „Kralj lavova“.)

Izvor: <https://zir.nsk.hr/islandora/object/hrstud:1250/preview> , preuzeto 25.7.2022.

Iako ima mnogo primjera, kao zadnji od ovakvih primjera skrivenih poruka prikazala bih sliku iz animiranog filma „Knjiga o džungli“ u kojemu se jasno vidi pokušaj prikazivanja dječaka „Mowgli“ i slona u pozi seksualnog čina.

(Slika 10: „Knjiga o džungli“- „Mowgli“ i slon u pozi seksualnog čina.)

Izvor: <https://hiddensideofthestory.tumblr.com/post/134487670726/the-real-story-behind-cartoons-double-meaning> , preuzeto 20.8.2022.

6.1.1. UTJECAJ SUBLIMINALNIH PORUKA NA PODSVJEST I PONAŠANJE

Subliminalne poruke predstavljaju skrivene poruke odnosno one poruke koje su ispod granica ljudske percepcije (nešto što ljudsko oko i razum ne može svjesno registrirati na prvu). To su signali ili poruke najčešće umetnuti u drugi objekt s ciljem zaobilaženja normalnih granica opažanja. ([Elektronički izvor] URL: https://hr.wikipedia.org/wiki/Subliminalna_poruka, pristupljeno 2. rujna 2022.) Periferna osjetila opažaju podražaje prije nego li oni dođu do našeg mozga, ta osjetila mogu reagirati na pojave kojih mi nismo svjesni i koje su niskog intenziteta. Vrlo često se spominje kako su poruke koje su iznesene na način da su ispod razine svjesnog opažanja puno jačeg djelovanja na nas od poruka koje svjesno uočimo. Način na koji povezujemo subliminalne poruke sa animiranim filmovima za djecu ja to što se subliminalne poruke pojavljuju u filmovima kroz razne simbole i poruke koje su namijenjene podsvijesti i vrlo dobro su skriveni u pojedinim kadrovima. Subliminalne poruke pohranjuju se u našem mozgu i pod određenim okolnostima izazvati će željenu reakciju. Subliminalne poruke mogu imati ozbiljne učinke na emocionalno stanje i opće ponašanje, a izazvana ponašanja se mogu pokrenuti danima ili tjednima nakon prvobitne percepcije. Subliminalni sadržaji mogu ostati u ljudskoj memoriji jako dugo, ponekad i cijeli život. Dokazano je da takvi sadržaji utječu na svjesnu percepciju, ponašanje (verbalno i neverbalno), snove, prilagodbu, emocionalnu reakciju i ponašanje vezano uz nagone. Naš se razum, a ponajmanje dječji razum ne može oduprijeti takvim skrivenim porukama jer ih niti ne može prepoznati, ali se javlja pojava koja nije dobra za daljnji razvoj. Navedena pojava je takva da se subliminalne poruke pohranjuju u našim mislima i počinje se stvarati zaključak kako su to naše misli, a ne poruke koje su nam indirektno „stavljene“ u misli. Tako nametnute poruke imaju snažno

djelovanje jer ih sve češće primjećujemo pa je veća vjerojatnost da postupamo po ponašanju koje se željelo izazvati takvom porukom. Navedene činjenice su problem iz razloga što su djeca već od ranog djetinjstva izložena animiranim filmovima u kojima se pojavljuju subliminalne poruke, a to može biti potencijalna opasnost prilikom formiranja djetetove ličnosti.

7. WALT DISNEY I ANIMIRANI FILMOVI

Tko je Walt Disney, jedno od najpoznatijih imena? Walter Elias Disney je najveći tvorac dječje mašte koji se rodio 1901. godine u Chicagu. Od ranog djetinjstva Walter je pokazivao talent crtanja koji je nadograđivao polaskom u srednju školu nakon čega je upisao noćni tečaj crtanja. Za novine svoje srednje škole, crtao je stripove. U jednome trenutku, kao nedovršen rad ostao mu je crtani film „Alisa u zemlji čudesa“ koji se dojmio distributerki Margaret Winkler koja je tražila još Walterovih radova spomenutoga filma. Walter nije sam mogao odraditi sve zadatke te je za pomoć pitao svog brata Roya nakon čega je nastao Disney Brother's Studio. Kroz brojne prepreke je prolazio Disney, međutim u jednome trenutku doživljava nevjerojatan uspjeh kojega ni sam u tome trenutku nije bio svjestan, a to je pojava novog animiranog lika- Mickeya Mousea koji je postao zvijezda te je i danas jedan od omiljenih crtanih likova bez kojega djeca ne mogu. Za ovog lika je sam Disney 1932. godine dobio Oscara- najpoželjniju nagradu, a 1937. godine prvi puta je prikazan animirani film „Snjeguljica i sedam patuljaka“ koji je osam puta osvojio nagradu Oscara. Brojne nagrade je Disney dobivao za svoja djela, međutim jedna od najvrjednijih je zasigurno ta da se njegovi filmovi i nakon njegove smrti gledaju te doživljavaju brojne nagrade. Jedno je sigurno, a to je da je Walter imao ogroman talent koji je pretvorio u veselje i maštu djece širom svijeta. Kroz crtane filmove bolje je ispričao bajke od njihovih autora i podario djeci svijeta sve ono što su željeli maštati. (Koceić, 2002.) Crtane filmove najčešće povezujemo sa imenom Disney, a ono što je najvažnije, svojim radom uveselio je brojnu djecu širom svijeta i unio malo magije u njihova djetinjstva. ((Elektronički izvor] URL: <https://www.biography.com/people/walt-disney-9275533> pristupljeno 20.08.2022.) Nažalost nisu samo pozitivne stvari one koje se povezuju sa imenom Disney, tako se pojavljuju podatci kako je sam Walter Disney bio mason 33 stupnja

(najvišeg stupnja), obučen u specijaliziranoj školi za kontrolu uma i ispiranje mozgov te je upravo on kao cilj imao oblikovati dječji um u najranijoj dobi na način da je nenametljivo (skriveno) u svoje animirane filmove stavljao sotonističke, pornografske i spiritualističke poruke. Teorija koja se pojavljuje kao poveznica sa time da je Disney želio utjecati na djecu je njegova poznata rečenica „Kupite ih dok su mladi.“. U prethodnom naslovu subliminalnih tema, dotaknuli smo se samo nekih skrivenih poruka koje se skrivaju u animiranim filmovima. Kao nastavak na subliminalne poruke valja napomenuti kako je upravo Disney jedan od predvodnika takvih poruka. Skrivena poruka pojavljuje se već u samim naslovima animiranih filmova i imenima likova, tako predivna Indijanka „Pocahontas“ nosi ime koje se sastoji od dvije riječi: „Poca“ što znači duh i „Hontas“ što znači pakao, odnosno ona bi predstavljala duha iz pakla. Jednako tako ime „Ariel“ iz male sirene predstavlja ime zloduha.

7.1. ILUMINATI I MASONI U DISNEYEVIM ANIMIRANIM FILMOVIMA

Kao neke od negativnih pojava u animiranim filmovima naveli smo prikazivanje seksualnosti, spolnih organa, samo skrivanje, a opet isticanje riječi „Sex“ te nasilje, međutim još jedna negativna strana koja se pojavljuje u animiranim filmovima kao subliminalna poruka je isticanje znakova iluminata te pojava masonskih znakova.

Tko su iluminati i masoni? Iluminati su tajna zajednica, odnosno organizacija čiji je cilj bio širenje ideja koje bi smanjile utjecaj katoličke crkve. Masoni ili tzv. Slobodni zidari su organizacija odnosno udruženje koje ima cilj uzajamno pomaganje u trenutcima potrebe i zajedničko zastupanje cehovskih, građanskih i političkih interesa. Obje organizacije su poznate po raznim simbolima i lozinkama te masoni po načinu rukovanja. Znakovi Iluminata su:

1. gesta (znak) piramide, dijamanta i romba (znak Roc) -Piramida, oko u piramidi, romb i trokut odnosno oko u trokutu su znak ranga inicijacije. Piramida je bitan simbol koji pokazuje strukturu moći u kojoj čovječanstvom upravlja mala grupa „odabranih“, a ovaj simbol ima snažnije značenje kada je fokus na oku koje lebdi nad nedovršenom piramidom što predstavlja „Svevideće oko“,
2. gesta (znak) trostruka šestica (666), znak ok (gesta)-kada se kažiprstom dodiruje palac te ostatak prstiju tvori repove tri šestice. Navedeni znak je i znak vjernosti sotoni te kada se napravio ispred oka, simbolizira oko Lucifera

3. gesta (znak) vražjeg roga (jarca) – ovaj znak asocira na glavu životinje sa rogovima, a svrha mu je izraziti ljubav prema vragu. Kada su prsti ispruženi prema gore, tada predstavljaju rogove jarca, a čvrsto zatvoreni srednji i palčevi-usta.

4. Gesta (znak) skriveno oko, Svevideće oko, oko Lucifera- znak nastao zatvaranjem jednog oka tako da se vidi samo jedno oko. Tako se predstavlja Svevideće oko koje znači odanost i služenje Illuminatima i Sotoni.

Razlika u Illuminatima i masonima je ta što su masoni težili mističnim obredima, dok su Illuminati utjecali na ljude snagom i novcem.

Sama pojava simbola Illuminata javlja se već kod same izrade imena „Walt Disney“ što je prikazano na slici ispod.

(Slika 11: znak Illuminata u naslovu Walt Disney.)

Izvor: https://twitter.com/illuminati_stop/status/344917352753795073 preuzeto 1.9.2022.

Nadalje će biti prikazani i drugi znakovi u animiranim filmovima Walt Disney-a. Kao prvi primjer prikazat ću scenu iz animiranog filma „Paško Patak“ kojom prilikom je iza glavnog lika na posteru jasno napisat tekst: „Ask about Illuminati“ što bi u prijevodu na hrvatski značilo „Pitaj za Illuminate“.

(Slika 12: Tekst Illuminata na posteru u animiranom filmu „Paško patak“.)

Izvor: <https://twitter.com/tristanacooper/status/1194347631679594496> preuzeto 1.9.2022

Jako puno znakova od Illuminata se prostire kroz skoro svaki animirani film Walt Disney-a što je prikazano kroz samo četiri primjera ispod.

(Slika 13: Znakovi Illuminata u animiranim filmovima Walt Disney-a.)

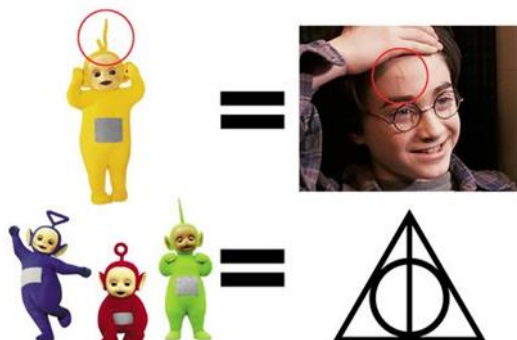
Izvor: https://www.youtube.com/watch?v=TLCD2GcD_U4 preuzeto 1.9.2022.

8. „ISPIRANJE“ DJEČJEG MOZGA

„Brainwashing“ ili ispiranje mozga je česta pojava, to je psihička manipulacija ili prisilno preobraćenje čiji je cilj stvoriti osobu koja nema vlastito mišljenje upravo onako kako mi želimo. Kod djece je najlakše primijeniti ovu pojavu s obzirom da su upravo djeca bića koja još nemaju razvijena vlastita mišljenja i nemaju nekakvog iskustva već usputno uče i upijaju znanja. Zastrašujuća je sama pomisao da nas netko može kontrolirati medijima, a još strašnije je kada je u pitanju dijete koje je neiskvareno i nedužno biće željno igre i znanja. Razna istraživanja su dokazala kako skrivene poruke postoje i sama teorija ispiranja mozga postoji, međutim pitanje je da li su sve te poruke učinkovite. Od samog rođenja kroz razne kanale koji potiču materijalizam, pokornost, ego, kontrolu i konformizam se pokušava isprati dječji mozak. Brainwashing se javlja u raznim životnim situacijama poput vjere, televizije odnosno općenito medija, obrazovanja, dječjim uzorima i mnogim drugim situacijama. Prvenstveno ćemo spomenuti uzore koji se pojavljuju u animiranim filmovima. Dječaci se tako po uzoru na svoje najdraže likove igraju plastičnim pištoljima i puškama, imitiraju „Kauboje i Indijance“ dok im je podsvjesno umetnuta poruka ubijanja kroz „igru“. Igračke koje se

djeci kupuju vrlo često imaju jasno iskazanu etničku pripadnost te se djeci na ovakve načine usađuje misao „Podijeli pa vladaj“. Nisu samo dječaci izloženi podsvjesnim porukama, poznato nam je da je svaka djevojčica u jednom trenutku svoga života u rukama imala ili željela imati lutku „Barbie“. Upravo ta lutka postavlja odskočnu dasku za materijalističke stavove, ona diktira ulogu i postavlja očekivanja kako bi trebala izgledati žena. Ova poruka, stereotip ima čvrst utjecaj na kasnije ponašanje gdje sve više žena pokušava ličiti upravo na taj lik, a muškarci upravo sličnosti sa „Barbie“ povezuju sa pojmom ljepote. Sljedeća pojava je svima poznato pitanje „Što želiš biti kada odrasteš“ na koje je najčešći dječji odgovor doktor, zubar, učitelj ili slično. Roditelji često usmjere djecu na određena zanimanja uz popratnu rečenicu kako je to za njihovo dobro i da imaju novaca kad narastu. Na ovaj način namećemo pitanje potrebe novca te se često može pojaviti pohlepa. Albert Bandura ima teoriju modeliranja i smatra da ponašanje može na razne načine biti oblikovano jednostavnim opažanjem i imitiranjem (modeliranjem) ponašanja drugih ljudi, a kao primjer ćemo uzeti pojavu kada dijete oponaša ponašanje vlastitih roditelja. U trenucima kada su roditelji odsutni, dijete pada pod utjecaj onoga što vidi, a to je najčešće televizija ili drugi mediji koji će implicirati upravo sadržaje kojima mogu upravljati dječjim mozgom. Kao primjer jednog animiranog filma koji se često povezuje uz pojam „Brainwashing“-a navest ću svima poznat serijal „Teletubbies“ u čiji smo svijet svi jednom ušli u pomno ih pratili kroz smijeh i zabavu. Život teletubbies-a nikada nije objašnjen, oni su dakle bića koja su na zemlji i netko ih kontrolira te sve informacije dobivaju „iz zemlje“. Pojavila se teorija u kojoj se navodi kako „Teletubbies“ ima veze sa Harry Potterom, odnosno sa Darovima smrti koji su imaginarni predmeti iz knjiga o Harryju Potteru. Znakovi na samim glavama likova iz serijala „Teletubbies“ kada se spoje, predstavljaju upravo znak Darova smrti.

(Slika 14: Teletubbies kao poveznica uz Darove smrti.)

Izvor: <https://www.digitalspy.com/movies/a812230/harry-potter-fan-theory-teletubbies/> preuzeto 1.9.2022.

Kada je sam crtani film „Teletubbies“ izašao, u Americi se potpisivala peticija da se navedeni crtani film prestane emitirati iz razloga vidljivih metoda ispiranja mozga. Jedna od tih metoda je konstantno ponavljanje iste stvari, što djeluje poput hipnoze. Dakle pojavljuje se pojava u kojoj je normalno da nemaš svoje mišljenje, već čekaš određeni glas, savjet što bi trebao napraviti. Sljedeća pojava u ovom crtanom filmu je simbol vjetrenjače koja djeluje na teletubbies-e na način da svaki put kada se ona zavrti, oni ostavljaju apsolutno sve što su do tada radili, a neki teoretičari vjeruju kako vjetrenjača simbolizira vjeru. Pokušava se prikazati djeci da u životu imaju nekakvu opsesiju radi koje će ostaviti sve. S druge strane likove konstantno netko promatra, gleda „od gore“, a što su sami autori ublažili činjenicom da je to „od gore“ prikazano kroz sunce u kojemu se pojavljuje lice bebe, a koje simbolizira nevinost.

9. PRIMJER ANIMIRANIH FILMOVA SA SNAŽNOM PORUKOM

Postoje animirani filmovi koji šalju čvrste i motivirajuće poruke, jedan od takvih filmova je „Auti 3“. To je film prepun akcija te šalje feminističku poruku. Kroz film se pojavljuju teme poput rodne nejednakosti, međutim prikazuje se i koliko je potrebno truda, upornosti i želje za sportski uspjeh, što možemo u razgovoru s djecom primijeniti i na druge životne motivacije, a ne samo sportske. U samome crtanom filmu upravo žena, mlada trenerica trkačih automobila pomaže raznim metodama motivirati lika „Munjeviti Jurić“ kako bi uz vježbu i trud ostvario željeni uspjeh. Munjeviti Jurić kroz film iznosi i poruku kako može na temelju zrelosti i iskustva dobiti određene prednosti. U njegovom sazrijevanju ključnu će ulogu imati trenerica Klara, koja je kao djevojčica zapravo i sama željela biti trkači auto, no taj je san svojevremeno ugušen porukama kako se ne može natjecati s velikim dečkima. ([Elektronički izvor] URL: <https://www.medijskapismenost.hr/auti-3-akcijski-animirani-film-sa-snaznom-feministickom-porukom/> pristupljeno 20. kolovoza 2022.) Ovaj film može potaknuti i inspirirati djevojčice i sve one koji smatraju ili osjećaju da zbog svojih određenih osobina nemaju jednake šanse sa ostalima da se ipak bore i nastoje ostvariti svoje

želje. Još jedan animirani film koji ima drugačiju poruku je „Crvencipelica i 7 patuljaka“, to je drugačije izdanje već poznatog filma „Snjeguljica i sedam patuljaka“. U ovome izdanju filma, pojavljuju se teme poput ljepote, slijeđenje trendova te gubitak vlastitog identiteta i osobnosti. Gore navedene teme su upravo teme koje su u današnje vrijeme zaokupirale djecu i njihovo odrastanje te pod čijim su utjecajem djeca, ali i odrasli. Kroz zanimljiv i zabavan način šalje se poruka kako fizički izgled (ljepota) nije bitnija od one unutarnje ljepote koja nas čini privlačnima, drugačijima odnosno posebnima. Film na zabavan način šalje djeci poruke da treba biti vjeran sebi, prihvatiti i voljeti sebe jer jedino tada možemo naći svoju sreću i istinsku ljubav. ([Elektronički izvor] URL: <https://www.medijskapismenost.hr/animirani-film-kao-poticaj-za-razgovor-o-nerealnim-standardima-ljepote/> pristupljeno 20. kolovoza 2022.

10. ULOGA RODITELJA I ODGOJITELJA U IZBORU ANIMIRANIH FILMOVA

Mediji nisu jedino sredstvo koje utječe na dječje ponašanje, puno bitnija je okolina odnosno obitelj i odgojno-obrazovne ustanove (vrtić). Najveći dječji uzor i primjer kojega dijete slijedi od rođenja su roditelji te upravo iz tog razloga bi roditelji trebali najviše misliti na to kakav će sadržaj pružati djeci na TV-u ili preko internetskih programa. Svako dijete u svome životu mora proći fazu u kojoj gleda animirane filmove, a roditelj je taj koji će usmjeriti svoje dijete na sadržaj koji će se gledati i koji će sa svojim djetetom razgovarati o možebitnim problemima i općenito sadržaju filma te koje se pozitivne i negativne stvari pojavljuju. Komentiranje sadržaja kojeg djeca gledaju daje uvid roditeljima koliko su djeca razumjela ono što su gledala te na koji način razumiju pojedine situacije. Na medijima je da privuku djecu, a roditelji su ti koji pomažu djeci da shvate medije i da promatraju ponašanje svoga djeteta nakon odgledanog sadržaja. Vrlo bitna pojava je da roditelj daje djetetu primjer, tako će na primjer pokazati djetetu da mora prekinuti gledanje određenog sadržaja, ako slijedi nešto bitno poput obiteljskog razgovora, spremanja igračaka, pripreme za ručak ili odlazak u vrtić. Roditelji bi trebali komentirati dobre i loše stvari i što se smije, a što ne. Poželjno bi bilo da roditelji iznose svoja iskustva sa djetetovom okolinom, od djetetovih odgajatelja do roditelja druge djece. (Sindik J., 2012) Odgojitelji su ti koji bi trebali razmjenjivati informacije sa roditeljima i poticati ih na medijsku osviještenost te bi sami

trebali biti medijski osviješteni kako bi zajedničkim snagama mogli voditi što kvalitetniji i kompetentniji razgovor s djecom. Mikić (2002) ističe da je temeljni cilj medijskog odgoja u dječjem vrtiću medijska kompetencija, aktivni i kreativni odnos prema medijima. Djeci medije treba predstaviti kao oblikovno-izražajno sredstvo, razgovarati i analizirati medijske sadržaje i poruke, te opažati dječji doživljaj pojedinoga medija i to koristiti u pedagoškom djelovanju (reprodukcijaska orijentacija). (Sindik J., Veselinović Z., 2010) Odgajatelji su ti koji provode vrijeme sa djecom u vrtiću te su prisutni u onim trenucima u kojima se djeca igraju na način da kopiraju scene koje su vidjeli u crtanim filmovima, u tim trenucima je odgajatelj bitan čimbenik koji će promatrati situaciju i nakon toga prokomentirati igru.

11. DJECA KAO POTROŠAČI

Djeca sama po sebi ne mogu biti potrošači u kupovnom smislu s obzirom da nemaju svoje prihode i kupovnu moć, međutim roditelji i okruženje (djedovi, bake, obiteljski prijatelji) su ti koji ispunjavaju dječje želje pri kupnji raznih proizvoda te na taj način djeca postaju potrošači. Djeca od najranije dobi prepoznaju razne proizvode i brendove iz razloga što su izloženi ranim reklamama/oglasima kroz medije. Istraživanja su pokazala da se prvi zahtjevi za određenim proizvodom pojave otprilike u drugoj godini djetetova života. Ono što je bitno napomenuti je to da su djeca izložena animiranim filmovima kroz medije i prije no što nauče čitati, odnosno već u dobi od dvije do tri godine oni prepoznaju u dućanima pakiranja proizvoda na kojima su otisnuti likovi iz njihovih najdražih crtanih filmova ili same igračke omiljenih likova. Prema Connoru (2006) djeca su u toj dobi iznimno osjetljiva na oglašavanje jer ne razlikuju stvarnost od onoga što vide na televiziji, čak i kada se radi o animiranim programima. Poznato je da su djeca najzanimljivija industriji oglašavanja i da su upravo djeca njihova ciljna skupina. To je tako upravo iz razloga što djeca nemaju dovoljno iskustva, vlastito mišljenje te su im crtani filmovi nešto čime su najviše zaokupljeni i uz što osjećaju određenu sigurnost. Kada se pojavljuju oglasi između crtanih filmova, upravo se na njima se pokazuju razne igračke i proizvodi na kojima su otisnuti razni likovi iz filmova kako bi privukli dječju pažnju i potaknuli zainteresiranost i želju koja će se realizirati kupnjom te igračke ili proizvoda u dućanu. Medijski svijet je kao središte uzeo dijete i

u uskoj je vezi sa proizvodnjom raznih proizvoda za djecu poput sličica na razne likove iz animiranih filmova koje treba skupljati, pernice, knjige, torbe, odjeća i obuća, igračke i ostale stvari. Na ovakav način djeca postaju važni potrošači, a utječu i na ostalu djecu. Svima je poznato kako će dijete poželjeti npr. tenisice na kojima se nalazi njegov najdraži lik iz crtanog filma nakon čega će upravo takve tenisice poželjeti njegov prijatelj, a roditelj će najčešće ispuniti tu želju. Kroz navedeni primjer vidimo taj začarani krug gdje će proizvođač izumiti upravo onakav proizvod koji zna da je djetetu potreban, a vizualno će privući dijete da upravo njegov proizvod poželi, nakon čega će se ta pojava ponoviti sa drugim djetetom i proizvođač će imati financijske koristi.

12. ZAKLJUČAK

Crtani (animirani filmovi) su nešto što svako dijete mora proći i što je neizostavni dio svake osobe i svakog djetinjstva. U današnje vrijeme djeca sve manje izlaze na igrališta i provode slobodno vrijeme sa vršnjacima, a sve više to vrijeme provode ispred raznih medija koji im zaokupljaju pažnju i prenose razne poruke. Nakon pogledanog crtanoog filma, djeca se vole kod kuće ili u vrtićima igrati upravo onoga što su vidjeli u crtanim filmovima te je iz tog razloga bitno da su to sadržaji sa što manje nasilja, negative i zla. U crtanim filmovima je sve moguće, ali također postoji dobro i zlo, što je vrlo bitno da upoznamo djecu kako razlikovati dobro od zla i kako to primijeniti u daljnjem životu. Kroz ovaj rad provuklo se nekoliko primjera animiranih filmova koji imaju pozitivne i negativne utjecaje na ponašanje i razvoj djece. U samome radu ima više negativnih nego pozitivnih primjera, međutim to nije razlog za pomisliti da su djeca okružena isključivo negativnim utjecajima animiranih filmova. Jako puno je animiranih filmova sa pozitivnim utjecajem na djecu predškolske dobi, a ono što je bitno je da se pomno izaberu filmovi koji će se djeci prikazati. Dakle mi kao odrasli, roditelji i odgajatelji imamo utjecaj na to kakav ćemo sadržaj davati djeci i u kakve će se ljude oni pretvoriti. Ponudimo li djeci sadržaj koji je prepun nasilja, logično je da bi djeca mogli pasti pod takav utjecaj i početi se i sami tako ponašati. Sa druge strane, ako djeci ponudimo sadržaj koji je prepun istraživanja, pozitivnih informacija, pomaganja i slično, možemo očekivati da će djeca imati veće šanse da upiju pozitivne stvari koje su gledali. Ono što je bitno istaknuti je to da ne smijemo uskratiti djeci to zadovoljstvo i iskustvo gledanja crtanih filmova kao nezaobilaznog dijela djetinjstva koje svi pamtimo, već im moramo omogućiti da gledaju što kvalitetniji sadržaj.

LITERATURA

1. Blažević, N. (2012.) Djeca i mediji- odgoj na televizijski način, Nova prisutnost 10
2. Dovniković, B. (1996.) Škola crtanog filma, Zagreb: Prosvjeta
3. Diklić, Z. (1989.) Lik u književnoj, scenskoj i filmskoj umjetnosti, Zagreb: Školska knjiga
4. Connor, CM, Morrison, FJ i Slominski, L. (2006.) Predškolski odgoj i razvoj pismenosti djece. *Journal of Educational Psychology*, 98 (4), 665–689
5. Glasovac, Z. (2010). Osnovno o medijima i njihovom mogućem utjecaju na djecu predškolske dobi. Belišće: Dječji vrtić Maslačak.
6. Haug-Schnabel, G. (1997.) Agresivnost u dječjem vrtiću : razumijevanje i svladavanje problema. Zagreb : Educa
7. Ilišin, V. (2001.) Djeca i mediji : uloga medija u svakodnevnom životu djece. Zagreb : Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži
8. Ilišin, V. (2003). Mediji u slobodnom vremenu djece i komunikacija o medijskim sadržajima. *Medijska istraživanja*, 9 (2), 9-34
9. John, D. R. (1999.) *Journal of Consumer Research* 26(3):183-213
10. Jean, M. (2007.) Kad animacija susreće žive, 25
11. Josephson, W.L. (1995.) Television Violence: A Review of the Effects on Children of Different
12. Jurčić, D. (2013). Kako iz televizije izvući ono najbolje za dijete,
- Laniado, N., Pietra, G. (2005). Naše dijete, videoigre, Internet i televizija. Rijeka: Studio TiM
13. Koceić N. (2002). Walt Disney: otac crtanog filma, *Drvo znanja: enciklopedijski časopis za mladež*, God.6, 51, str. 17-18
14. Košir, M. (1999.) Život s medijima : priručnik o medijskom odgoju za roditelje, nastavnike i učitelje. Zagreb : Doron
15. Laniado, N. (2005.) Naše dijete, videoigre, internet i televizija : (što učiniti ako ga hipnotiziraju?). Rijeka : Studio TiM
16. Mandarić V. (2012). Novi mediji i rizično ponašanje djece i mladih, *Bogoslovska smotra*, 131.- 149.
17. Mikić, K. (2001). Film u nastavi medijske kulture. Zagreb: Educa
18. Mikić, K. (2002). Uloga medija u životu djece do desete godine starosti. U: Matijević, M. (ur.), *Zbornik Učiteljske akademije u Zagrebu* (Str. 151-162)

19. Mikić, K. (2007) Mediji i mladi danas i sutra. U: Gabelica Šupljika, M. (ur.), Pozitivni sadržaji za djecu i o djeci (str. 15-35). Zagreb: Pravobranitelj za djecu
20. Miliša, Z. Zloković, J. (2007.) Odgoj i manipulacija djecom u obitelji i medijima : prepoznavanje i prevencija. Zagreb : Marko M. usluge
21. Sindik, J. (2012). Kako roditelji percipiraju utjecaj medija na predškolsku djecu? Medijska istraživanja: znanstveno-stručni časopis za novinarstvo i medije, 18(1), 15-32.
22. Sindik, J., Veselinović, Z. (2010). Kako odgojiteljice percipiraju utjecaj medija na predškolsku djecu? Medijska istraživanja: znanstveno-stručni časopis za novinarstvo i medije, 16(2), 107-131.
23. Sindik J. (2011) Kako roditelji percipiraju utjecaj medija na predškolsku djecu
24. Šego J. (2009.) Utjecaj okoline na govorno- komunikacijsku kompetenciju djece; jezične igre kao poticaj dječjem govornom razvoju, Govor, 26 (2), 119-149
25. Velički, V. (2007). Utjecaj medija na govor i početnu pismenost u predškolskom i ranom školskom razdoblju, članak u Zborniku sa znanstvenog skupa „Rano učenje hrvatskog jezika“, Zagreb: Europski centar za napredna i sustavna istraživanja i Učiteljski fakultet u Zagrebu

MREŽNI IZVORI

1. <https://djecamedija.org/je-li-potrebno-nasilje-u-crticima/> [Pristupljeno: 15. kolovoza 2022.]
2. https://hr.wikipedia.org/wiki/Animirani_film [Pristupljeno: 1. rujna 2022.]
3. <https://vrtic-cetiririjeke.hr/media/attachments/2021/10/11/utjecaj-crtanih-filmova-na-djecu-i-preporuke-za-roditelje.pdf> [Pristupljeno: 1. rujna 2022.]
4. <https://www.medijskapismenost.hr/malci-2-animirani-film-s-puno-nasilja-prikazanog-na-humoristican-nacin/> [Pristupljeno: 2. rujna 2022.]
5. <https://www.medijskapismenost.hr/auti-3-akcijski-animirani-film-sa-snaznom-feministicom-porukom/> [Pristupljeno: 20. kolovoza 2022.]
6. <https://www.medijskapismenost.hr/animirani-film-kao-poticaj-za-razgovor-o-nerealnim-standardima-ljepote/> [Pristupljeno: 20. kolovoza 2022.]
7. <https://provjeri.hr/subliminalne-poruke-usmjerene-protiv-nase-djece/> [Pristupljeno: 25. kolovoza 2022.]

8. <https://logoped.hr/djeca-i-ekrani-sto-nam-kazu-istrazivanja/> [Pristupljeno: 1. rujna 2022.]
9. <https://www.biography.com/people/walt-disney-9275533> [Pristupljeno: 20. kolovoza 2022.]

SAŽETAK

Danas su mediji vrlo rašireno sredstvo komunikacije koje je djeci lako dostupno, a cilj ovoga rada je proučiti kako animirani filmovi utječu na djecu predškolske dobi. Djeca u predškolskoj dobi su sve više izložena utjecaju medija i animiranih filmova. U predškolskoj dobi djeca najbolje i najviše usvajaju znanje promatrajući svoju okolinu i postupke drugih ljudi (najčešće bliskih ljudi). Vrlo često zamjenu za bliske ljude djeca pronalaze u animiranim filmovima i najdražim likovima. Animirani filmovi imaju pozitivne i negativne utjecaje na dječje ponašanje. U animiranim filmovima se pojavljuje sve više subliminalnih poruka koje također imaju utjecaj na dječje ponašanje. Bitno je da roditelji i odgojitelji u vrtiću djeci daju izabrane animirane filmove koji imaju pozitivne utjecaje na razvoj i ponašanje te da pričaju sa djecom o onome što su vidjeli. Animirani crtani su bitna stavka u djetetovu životu i njegovu razvoju. Ne smijemo zabraniti djeci gledanje animiranih filmova, već ih trebamo usmjeriti da adekvatno razumiju što gledaju i izvuku pozitivne pouke.

Ključne riječi: animirani film, djeca, negativni utjecaj, pozitivan utjecaj, subliminalne poruke

SUMMARY

Today, the media is a very widespread means of communication who is easily accessible to children, and the aim of this work is to explore how animated films affect preschool children. In preschool age, children acquire knowledge best and most by observing their environment and the actions of other people (most often close people). Very often, children find substitutes for close people in animated films and their favorite characters. Preschool children are increasingly exposed to the influence of the media and animated films. Animated films have positive and negative effects on children's behavior. More and more subliminal messages appear in animated films, which also have an impact on children's behavior. It is essential that parents and kindergarten teachers give their children selected animated films that have a positive impact on development and behavior and that they talk with children about what they have seen. Animated cartoons are an essential item in a child's life and development. We must not forbid children from watching animated films, but we should direct them to adequately understand what they are watching and draw positive lessons.

Keywords: animated film, children, negative influence, positive influence, subliminal messages